

**Білоус В.С. Науковий вектор діяльності бібліотеки закладу вищої освіти / В.С. Білоус // Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. наука. комунікація», присвяченої 100-річчю Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського м. Київ, 6–8 листопада 2018 р.**

В.С. Білоус, директор бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, м. Вінниця 21001, (0432)26-51-98, 097-4394763 [vspu.lib@gmail.com](mailto:vspu.lib@gmail.com), [orcid.org/0000-0003-2998-400X](https://orcid.org/0000-0003-2998-400X)

**УДК 027.7:37(477:44-25):001**

### **Науковий вектор діяльності бібліотеки закладу вищої освіти**

У статті показано роль та місце бібліотеки закладу вищої освіти у виконанні важливих завдань сьогодення. Акцентовано увагу на досвіді роботи бібліотеки Вінницького педуніверситету щодо використання наукометричних методів вимірювання.

**Ключові слова:** інновації у бібліотеці, електронна бібліотека, цифровий простір, інституційний репозитарій, наукометричні методи, бібліометрика, бібліотека Вінницького педуніверситету.

Bilous V.S.

#### **Scientific vector of the library of higher education institution.**

The article shows the role and place of the library of the institution of higher education in fulfilling the important tasks of the present. The focus is on the experience of the library of Vinnitsa Pedagogical University on the use of scientometric measurement methods.

Key words: innovations in the library, electronic library, digital space, institutional repository, scientific methods, bibliometrics, library of Vinnytsia Pedagogical University.

На часі важливим є необхідність збільшення рівня присутності науки у глобальному науково-інформаційному просторі. Реформування вищої школи вимагає суттєвих змін у діяльності бібліотеки, модернізації бібліотечних сервісів, максимального наближення їх до потреб сьогодення. Відбувається зміщення акцентів у функціонуванні книгозбірні, як важливого інструменту реорганізації її діяльності шляхом нарощування інформаційного потенціалу, інтеграції бібліотечних ресурсів, формування інформаційного поля та швидкого доступу до інформації користувачів освітянської галузі [2]. Вимоги, що висуваються суспільством до бібліотек, як до інформаційних центрів, позначаються постійним пошуком та засвоєнням нових напрямів, вибором нових форм і методів. Світова університетська бібліотечна практика підтверджує, що в останні роки найбільш трендові послуги пов'язані з підтримкою наукових досліджень. Науковий вектор діяльності бібліотеки закладу вищої освіти (ЗВО) спрямований на подальше формування електронної

бібліотеки, популяризацію ідей відкритого доступу, побудову загальнодоступних архівів наукової інформації, підвищення рейтингу університету, що впливає на якість надання освітніх послуг відповідно до міжнародних стандартів та передбачає впровадження інноваційних технологій у інформаційне забезпечення наукової діяльності університету [1].

Актуальним є питання впровадження нового спектра послуг, спрямованих на підтримку фахової комунікації, моніторинг, аналіз та інтеграцію результатів досліджень до світового наукового простору, формування позитивного іміджу установи у країні та світі [6].

Висока якість наукових публікацій, актуальність тематики, ефективність висвітлення результатів наукових пошуків у міжнародних наукометричних БД, рейтинг видання, підвищення рейтингу закладу вищої освіти – вимога сьогодення. Питанню використання метричних методів у діяльності бібліотеки та створення інноваційно-комунікаційних бібліотечних сервісів присвячено чимало робіт, тема розглядається на наукових конференціях, семінарах, висвітлюється на сторінках фахових видань. Методологію та інструментарій наукометрії та бібліометрії вивчають Г. Асєєв, Т. Борисова, О. Жабін, Л. Костенко, Т. Колесникова, О. Кузнєцов, Є. Кухарчук, Т. Симоненко та інші. До проблематики наукометрії належить коло питань, що торкаються інформаційної моделі розвитку науки, зростання масивів даних, цитованості літератури, вивчення внутрішніх зв'язків у науці на основі бібліографічних посилань, оцінювання внеску до світового інформаційного потоку, процесу статистичного аналізу наукових напрямів [5].

Мета даної статті – показати наукову новизну діяльності бібліотеки закладу вищої освіти, довести її роль у процесах збільшення представництва університетської науки в глобальному просторі наукових комунікацій.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського визначається своїми науковими здобутками та потужним науково-педагогічним потенціалом. Ефективно працюють наукові школи, які започатковані корифеями національної науки, щорічно захищаються докторські і кандидатські дисертації, публікуються монографії та наукові статті,

zareestrovani i vихodyat' fakhovi zbirniki naukovih prats'. Shchorichno na bazi univertsitetu provodyatsya mizhnarodni kongresi, naukovі konferenції ta semіnari [3].

Na vymoгу часу, naukoviy vektor diyal'nostі univertsitets'koi biblioteki spryamovaniy na podal'she formuvannya elektronnoi biblioteki, populyarizatsіu idey vіdkritogo dostupu, pobudovu zagal'nodostupnih arkhivіv naukovoi informatsії, vprovadzhennya naukometrichnih metodіv vимірювання, pidvishchennya vebometrichnogo reytingu univertsitetu. Tendentsією prosuvannya biblioteki u tsifrovomu seredovishchі є stvorennya tsifrovih kolektsії, formuvannya kontent-strategії biblioteki. Elektronni kolektsії, sho formuyot'sya bibliotekoю, oriєntovani na informatsійni potrebi naukovih doslidzhenn' ta osvіtn'ogo protsesu univertsitetu. Biblioteka aktivno napovnyuє elektronnu biblioteku, organizuє bezperervniy ta vіdkritiy dostup do її Internet skladovoi. Z metoю zadovolennya informatsійnih potreb naukovih pratsivnikіv, zabezpechennya operativnogo dostupu do bibliotечно-informatsійnih resursiv biblioteka vivchae i doslidжує protsesi stvorennya resursiv, rozvitok ta vikoristannya merzevikh tehnologії, zabezpeчує dostup do vlasnih ta svіtovih produktiv, zdіysnyuє posuk efekтивnih metodiv obslugoivuвання korystuvachiv, aktivno vprovadжує riznomanitni metodi vимірювання dlya oцінки efekтивності ta yakostі robotи.

Vazhливе znachennya zaymaє stvorennya innovatsійnih bibliotечnih servisiv, aktivne vikoristannya naukometrichnih ta bibliometrichnih doslidzhenn' dlya pidvishchennya efekтивності diyal'nostі yak univertsitetu, tak i vlasne biblioteki. Biblioteka vivchae suchasni innovatsійni tehnologії v galuzі naukometriki ta provodit' monitoring resursiv Internet osvіtn'ogo ta naukovogo spryamuvannya, namagaєtsya butи grupoю operativnogo ta yakіsnogo konsultuvannya z bud' yakih pitann' bibliotечnih innovatsії. Osvіtyans'ka knigozbirnya perebudovuє vlasnu diyal'nist' na maksimal'niy rozvitok servisiv iz pidtrimki naukovih publikatsії, nadaє informatsійnu dopomogu z integruvannya publikatsії u svіtovі BD, rozvivae servisi iz pidtrimki naukovih publikatsії, znayomit' z osoblivostyami integratsійnih protsesiv z metoю pokrashchennya rozvitku publikatsійnoi aktivnostі ta tsитування naukovih pratsivnikiv univertsitetu. Novi

сервіси потребують інноваційних змін і надають університетській бібліотеці нових рис, якими є: зміщення вектора уваги бібліотек до пріоритетності надання послуг автору-вченому; активне партнерство бібліотек на всіх стадіях життєвого циклу наукового дослідження: від інформування та надання доступу до документів, розповсюдження, аналіз та оцінки результатів досліджень [4].

Фахівці бібліотеки проводять індивідуальні та групові заняття з інформаційної культури, організовують спеціальні тренінги, семінари, інформують науковців університету з базових питань інформетрії, надають консультації з культури публікації (оформлення наукових статей, списків літератури) та практично допомагають зареєструватися у наукометричних БД, реєстрах ідентифікаторів автора. Бібліотекарі допомагають створювати профілі вченого, закладу, установ та наукових фахових видань у «Бібліометриці української науки», надсилають списки щодо активізації авторських профілів та їх корегування, створюють відео ролики, презентації з бібліографічної культури, бібліометрики, знайомлять вчених університету з особливостями інтеграційних процесів з метою покращення розвитку публікаційної активності та цитування публікацій. Створення та підтримка в активному стані наукових профілів в онлайн мережі – запорука зростання наукової впливовості. 100% наукових працівників університету зареєстровані у «Бібліометриці української науки».

У 2017 році університет отримав річний доступ до БД Web of Science (WoS). Бібліотека виступила координатором даного процесу. Посилання на ресурс розміщено на головній сторінці сайту бібліотеки. Працівники бібліотеки вивчали ресурс та виконували оперативне консультування з різних питань його використання, з організації розширеного пошуку в WoS, формування аналітичних діаграм та звітів.

Бібліотека просуває та адаптує інноваційні технології в бібліотеці, університеті та глобальному інформаційному просторі, сприяє безперервній освіті в галузі ІТК всіх категорій користувачів. З цією метою використовуються різні засоби збору та опрацювання статистичної інформації. Проводиться маркетингова діяльність, зокрема промоція бібліотеки, фондів, сайту та інших

Інтернет-ресурсів, використовуючи для цього різноманітні форми та методи маркетингу. Робота бібліотеки направлена на формування відкритого інформаційного простору, що надає можливість доступу до інформації на різних типах носіїв та їх комплексне поєднання, сприяє створенню гнучкої інфраструктури інформаційного забезпечення науковців університету, успішному задоволенню їх інформаційних потреб та запитів, розширенню спектра послуг та сервісів бібліотеки. Впроваджуючи в роботу нові форми і методи, поєднуючи традиційні та електронні ресурси, індивідуальні та корпоративні методи роботи, університетська бібліотека виконує масштабне коло завдань, спрямованих на допомогу науково-дослідній діяльності університету, підвищенню його рейтингу.

#### **Список використаної літератури**

1. Білоус В. С. Бібліотека закладу вищої освіти: виклики сьогодення / В.С. Білоус // Донецький національний університет ім. В. Стуса : семінар присвячений Тижню науки в Україні. – Вінниця, 2018 р. – 8 с.
2. Білоус В. С. Електронна бібліотека вищого навчального закладу як середовище швидкого доступу до інформації / В.С. Білоус // Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ : зб. матеріалів Республік. наук.-практ. Інтернет-конференції. – Вінниця, 2010. – С. 20-39.
3. Білоус В.С. Університетська наука у міжнародному інформаційному просторі / В.С. Білоус, Н.І. Лазаренко, А.М. Коломієць // Витоки педагогічної майстерності : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції "Макаренкознавчий вимір актуальних питань соціальної адаптації особистості" та Всеукраїнських науково-практичних семінарів (м. Полтава, 13-14 березня 2017 р.). Т. 19. – Полтава, 2017. – С. 60-66.
4. Колесникова Т. Бібліотека ВНЗ: відповідальність за поширення результатів наукових досліджень / Тетяна Колесникова // Вища школа. – 2014. – № 4 (118). – С. 7–26. – Режим доступу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/2416> (дата звернення 30.07.2018).
5. Наукометрія: методологія та інструментарій / Л. Костенко, О. Жабін, О. Кузнєцов, Є. Кухарчук, Т. Симоненко // Вісник Книжкової палати. – 2015. – №3. – С. 25-29.
6. Сербін О. Аспекти формування та вдосконалення сучасної бібліотечної освіти / О. Сербін, Т. Ярошенко // Вісник Книжкової палати. – 2016. – № 8. – С. 12-15.